

Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

Redegørelse om talentudvikling til Folketingets Uddannelsesudvalg.

2. december 2008

1. Indledning

I de senere år har der været stigende fokus på at gøre en ekstra indsats for talenterne i det danske uddannelsessystem, for at vi kan opretholde og videreudvikle Danmark som et samfund i fortsat vækst og velstand. Vi har ikke råd til, at unge mennesker, som har viljen og talentet til at yde en særlig indsats, oplever, at de ikke bliver udfordret tilstrækkeligt i vores uddannelsessystem og måske med det til følge, at de mister interessen for at videreudanne sig.

Danmarks konkurrencedygtighed i det globale vidensamfund afhænger af, at vi bliver dygtigere til at udvikle talenter. Derfor skal de mest talentfulde have bedre plads til at udfolde sig, så de kan udnytte deres potentiale til fordel for samfundets og deres egne fremtidsmuligheder.

Giver vi de unge udfordringer, bliver de meget bedre. De talentfulde elever inspirerer samtidig klassekammerater, medstuderende og lærere. Derfor betyder en styrket indsats over for talenterne også en styrket indsats over for bredden, som løftes.

Folketinget behandlede den 27. april 2007 et beslutningsforslag fremsat af Det Radikale Venstre om et nationalt netværk for undervisning af talenter eller børn med særlige forudsætninger. 1. behandlingen af beslutningsforslaget viste bred opbakning fra Folketinget til, at der også prioriteres til fordel for de dygtige elever og studerende.

Regeringen har taget en række initiativer med det sigte, at talenterne bliver udfordret og uddannet til at kunne mere. Nærværende redegørelse om talentudviklingen i uddannelsessystemet har til hensigt at orien-

tere Uddannelsesudvalget om de initiativer, Undervisningsministeriet har sat i værk på området. Derudover vil der blive redegjort for de udfordringer, vi nu står overfor, og for hvordan vi kan styrke talentudviklingen yderligere.

2. Baggrunden for Undervisningsministeriets talentindsats

I mange år var talentudviklingen spredt i enkelte initiativer forskellige steder i uddannelsessystemet. Det foregik primært i form af deltagelse i konkurrencer og olympiader, hvor dygtige folkeskoleelever, gymnasieelever, erhvervsuddannelseselever og f.eks. ingeniørstuderende dystede på internationalt plan.

Som eksempel på den tidlige talentudvikling kan nævnes konkurrencen *Unge forskere*, der blev grundlagt allerede i 1989 dengang under navnet *Fysikernålen*. Formålet med konkurrencen var at bringe de unge europæiske talenter frem i lyset og understøtte talentfulde elever til at gå forsker-vejen. Fra 2002 blev konkurrencen støttet af Videnskabsministeriet og Undervisningsministeriet. I 2007 deltog mere end 1.600 unge med mere end 1.000 projekter. I 2008 har Danmark været værtsland.

Forskerspire-projektet fra 1997 er et andet eksempel på, at gymnasieelever får inspiration til at vælge at blive forskere. Her kan gymnasieelever i tæt samarbejde med voksne universitetsforskere udforme projektbeskrivelser til egentlige forskningsprojekter.

I 2004 nedsatte undervisningsministeren en intern arbejdsgruppe, der skulle analysere mulighederne for og komme med forslag til nye tilbud om:

- Talentpleje på uddannelsesinstitutionerne
- Talentpleje uden for uddannelsesinstitutionerne
- Talentpleje for forskellige fagområder
- Talentpleje for forskellige alderstrin

Særligt skulle der sættes fokus på spørgsmålet om holdningsbearbejdning, altså at det skulle være legitimt at være dygtig. Baggrunden for gruppens arbejde var en erkendelse af, at Danmark, skønt vi har gode forudsætninger for at pleje talenterne, ikke giver de dygtige elever tilstrækkeligt faglige og personlige udfordringer i uddannelsessystemet. Der har ikke været tradition for at arbejde målrettet med talentpleje i uddannelserne.

I 2005 inviterede Undervisningsministeriet til TalentCamp05, hvor 48 deltagere i løbet af 48 timer skulle komme med konkrete forslag til,

hvordan talentudvikling kunne fremmes i uddannelsessystemet i Danmark. Deltagerne var interesserede forældre, lærere, skolechefer, erhvervsfolk, forskere og dygtige unge, der havde vundet priser i nationale og internationale konkurrencer. På denne camp fokuserede deltagerne ikke på talentudvikling gennem konkurrencer og olympiader som hidtil, men derimod på talentudvikling i dagligdagen og i undervisningen.

Definition af talenter

I Talentcamp05 defineres talenter som: ”børn og unge, der har særlige forudsætninger inden for et eller flere områder, og som går i normalskoler og -institutioner. Et talent er en person, som er god til noget og har mulighed for at blive en af de bedste, hvis potentialet stimuleres.”

3. Talentprojekter i folkeskole og gymnasium

TalentCamp05 resulterede i en række forslag om bl.a. oprettelse af talentcentre, talentcamps, internetportaler for talentfulde børn og særlige talenttimer. De foreslåede projekter blev videreudviklet af deltagerne selv efter campen og har udgjort rammen for de projekter, som Undervisningsministeriet har støttet med midler fra den talentpulje på 10 mio. kr., som regeringen afsatte i 2006 og 2007 til at understøtte dette arbejde.

På Talentcamp05 blev følgende projekter skitseret:

- Talentudvikling i den fleksible folkeskole
- Talent Trænings Tilbud
- Talent Timen
- Talent EUD
- Spørg Delfi
- Stjerneasterprojektet
- Akademiet for Talentfulde Unge
- Talentcamps i naturfag og sprog

Her uddybes et par eksempler, der har fået støtte fra talentpuljen:

Akademiet for Talentfulde Unge

Akademiet for Talentfulde Unge (ATU) er et tilbud til gymnasieelever i hovedstadsområdet, der har lyst til og behov for yderligere intellektuelle udfordringer ved siden af deres ungdomsuddannelse. ATU er et pilotprojekt, som blev udtænkt under Ta-

lentCamp05. De unge talenter bliver spottet og udvalgt i løbet af første halvdel af deres 1. g., hvorefter de bliver tilbudt at følge ATU i 2 ½ år sideløbende med deres gymnasium. Det første hold begyndte i januar 2008, og det er tanken, at akademi-medlemmerne kan bringe deres viden herfra tilbage til klasseværelset til glæde og gavn for både sig selv og kammeraterne i den daglige undervisning. Akademiet kan samtidig skabe nogle gode netværksrammer, som bliver gavnlige i det videre uddannelsesforløb. Læs mere: www.ungetalenter.dk

Talentcamp i naturfag og sprog for 1. g og ældste grundskoletrin

Formålet med denne talentcamp har været at etablere en undervisning, der tilgodeser de unge talenter særlige evner og interesse for skolearbejdet og er udarbejdet i samarbejde mellem tre nordjyske skoler: Hjørring gymnasium, EUC Nord og Hjørring private realskole og Johannesskolen på Frederiksberg. Projektet forener bestræbelserne på at skabe en kultur for at udvikle talenter og på at skabe brobygning mellem grundskole og ungdomsuddannelse. Dermed sikres kontinuiteten i talentindsatsen, lige som projektet opsamler erfaringer og sørger for, at disse bliver formidlet og delt med andre skoler på tværs af kommune- og regionsgrænsen.

En oversigt over de projekter, der har modtaget støtte fra talentpuljen, fremgår af vedlagte bilag til denne redegørelse. Projekter, der ikke er støttet fra centralt hold, findes der ingen dækkende oversigt over, men der er kendskab til flere lokale projekter bl.a. fra Esbjerg og Københavns Kommune, og Undervisningsministeriet vil arbejde på at få kortlagt udviklingen.

Esbjerg blev i 2006 kåret som Årets By for sit arbejde med unge talenter inden for idræt, musik og billedkunst. I forlængelse af dette vedtog man i Esbjerg kommune at afsætte 500.000 kr. til en talentudviklingspulje pr. år i 2008-2009, som kan søges af: børnehaver, folkeskoler, frie grundskoler, højskoler, efterskoler, erhvervsskoler, social- og sundhedsskoler, gymnasier, hf-kurser og institutioner for videregående uddannelser, virksomheder, foreninger og kulturinstitutioner.

Foreløbige erfaringer

I en række af de første igangsatte projekter var det som udgangspunkt en enkelt folkeskole eller et enkelt gymnasium, der var initiativtager. Men udviklingen er gået i retning af, at flere kommuner, efter at have modtaget tilskud til talentudviklingsprojekter fra Undervisningsministeriet, selv har overtaget arbejdet med talentudviklingen på skoler og indledt samarbejde med gymnasier og andre uddannelsesinstitutioner på området. En enkelt kommune har til projektet også knyttet en forsker, der følger ud-

viklingen. Der har ligeledes udviklet sig landsdækkende netværk til erfaringsudveksling og elevsamvær i camps osv.

I kommunerne Gentofte, Greve, Hørsholm, Odense, Fredensborg, Furesø, Roskilde og Hjørring er der oprettet et sådant netværk til talentudvikling. Her laves blandt andet pilotprojekter efter skoletid på nogle af kommunernes skoler med hold for både de talentfulde børn og for de højtbegavede børn.

På gymnasieområdet er udviklingen også gået i retning af samarbejde i bredere netværk og med oprettelse af ”akademier”. Gymnasierne indgår både i projekter, hvor gymnasielærere stiller sig til rådighed for undervisning af dygtige grundskoleelever og i projekter, hvor gymnasieelever undervises af universitetslærere mv.

På folkeskoleområdet og gymnasieområdet har der først og fremmest været tale om projekter inden for naturfagene, men flere steder er f.eks. fremmedsprog nu også med.

Eksempelvis har skolerne Hjørring Private Realskole, Privatskolen i Frederikshavn, Privatskolen i Sæby, Skipper Clement Skole i Aalborg og Tolstrup-Stenum Friskole indgået samarbejde om matematik/engelsk camp for 6.-7. kl. elever. På campen etableres der et læringsmiljø, der tilgodeser elevernes særlige faglige og personlige niveau, ligesom der opsamles viden om talentpleje, der kan deles med andre skoler.

På Egedalsskolen i Fredensborg kommune har man siden 2005 tilbudt talenttræningstilbud i naturfag for de bedste af eleverne i 8.-9. kl. ud fra devisen: ”Det skal være ”in” at være dygtig”. Disse tilbud videreføres nu uden statstilskud i kommunalt regi.

4. Talentprojekter på de erhvervsrettede uddannelser

På erhvervsuddannelsesområdet er der kommet flere konkurrencer til, og flere håndværksfag deltager i internationale konkurrencer. Der er gennemført et projekt med at spotte talentfulde elever, mens de er i praktik i virksomhederne. Men først og fremmest er talentudvikling medtænkt i reformen af erhvervsuddannelserne, hvor de stærke elever nu får større udfordringer og bedre muligheder for at fortsætte på en videregående uddannelse efter endt erhvervsuddannelse. Samtidig skal de bogligt svagere elever have en chance for at vise, hvad de dur til. Det sker bl.a. ved en konsekvent og synlig trindeling af uddannelserne og indførelse af et nyt niveau i nogle af fagene.

I forbindelse med erhvervsskolernes arbejde med handlingsplaner for øget gennemførelse i erhvervsuddannelserne, har skolerne udviklet og

igangsat konkrete indsatser for også at fastholde de uddannelsesstærke elever. Det drejer sig om særlige grundforløbspakker – for eksempel eliteforløb – med fag, der sigter mod videreuddannelse.

Screeninger af 2/3 af erhvervsuddannelsesinstitutioners hjemmesider for udbud af grundforløbspakker rettet mod de uddannelsesstærke elever viser, at 41 % af institutionerne udbyder grundforløbspakker, der er rettet mod at give eleverne studiekompetence.

I forlængelse af globaliseringsaftalen er der på FL09 afsat i alt 44,8 mio. kr. til at etablere en forsøgs- og udviklingspulje, som kan støtte projekter i 2009-2011 med pædagogisk udvikling i erhvervsuddannelserne, og yderligere styrke erhvervsskolernes uddannelsesmiljøer med henblik på at motivere og fastholde såvel stærke som svage elever.

Ekspertniveau på erhvervsuddannelserne

På ekspertniveauet, som er et valgfrit niveau for eleven, opnår eleven personlige kompetencer til målrettet at kunne planlægge, tilrettelægge, udføre og evaluere arbejdsprocesserne således, at kvaliteten i processen sikres. Eleven kan løse komplekse arbejdsopgaver og kan argumentere for valgte løsninger og opståede problemer.

Eksempelvis kan en frisørelev, der ønsker de højeste faglige udfordringer, og som måske også er interesseret i at deltage i mesterskaber, vælge specialefag på ekspertniveau: Teknisk showhår og make up eller Konkurrencefrisering

WorldSkills

Hvert andet år finder der verdensmesterskaber sted, hvor eliten inden for de håndværksmæssige fag mødes for at dyste om guld-, sølv- og bronzemedaljer. Der er konkurrencer i mange af håndværksfagene og de unge, der deltager, har kvalificeret sig til at deltage ved at vinde regionale eller nationale mesterskaber i deres fag.

EuroSkills

Foreningen DK-Skills, som består af nogle af de faglige udvalg, sørger for, at unge danskere kan deltage i verdensmesterskaberne for unge håndværkere. Foreningen har meldt sig ind i EuroSkills for at skabe et europæisk forum, hvor danske erhvervsuddannelser kan konkurrere. Der er mesterskaber hvert andet år i de år, hvor der ikke afholdes verdensmesterskaber. Disse er netop afholdt. Se hjemmesiden: <http://www.euroskills2008.eu/en/#/competitions/>

Flot dansk indsats ved årets EuroSkills

Det danske hold klarede sig flot ved årets EuroSkills. Holdet bestod af 10 unge, 6 fra EUD og 4 fra KVU (logistik), hvoraf de 9 gik hjem med medaljer. Især transportbranchen udmærkede sig med guldmedaljer til chauffør-holdet og bronzemedaljer til logistik-holdet. Chaufførerne fik endda individuelt sølv og bronze. Derudover fik både de to frisører og automekanikeren den såkaldte Medallion of Excellence, der gives til alle der placerer sig i den bedste halvdel inden for deres fag.

5. Talentprojekter på de videregående uddannelser

På de danske videregående uddannelser har der været mindre tradition for talentpleje end i udlandet, men der arbejdes lige nu med projekter om talentudvikling af studerende inden for uddannelserne på både Erhvervsakademier og Professionshøjskoler.

På baggrund af en workshop om talentpleje på de erhvervsrettede, videregående uddannelser blev der i efteråret 2007 iværksat fem talentpleje-projekter.

Konkret har følgende projekter været igangsat i 2007:

- Talentrekanten på de pædagogiske uddannelser ved Frederiksberg Seminarium
- Den empatiske uddannelsesinstitution ved CVU Midt-Vest
- Den talentfulde studerende som aktør i udviklingsprojekter ved CVU Midt-Vest
- Talentpleje på de merkantile uddannelser ved Erhvervsakademi København Nord
- Talentpaletten: Tilbud til dygtige studerende om at deltage i udviklingsprojekter ved CVU Lillebælt

Af disse er projektet om *Den empatiske uddannelsesinstitution* og *Den talentfulde studerende som aktør i udviklingsprojekter* afsluttet, og projekterne har udviklet en kodeks for den empatiske uddannelsesinstitution på professionshøjskoler og et kodeks for god talentpleje og talentudvikling på professionshøjskoler, hvori det angives, hvordan talentet kan komme i fokus.

Undervisningsministeriet arbejder pt. med forslag til, hvordan der i folkeskolelæreruddannelsen kan undervises i at spotte dygtige elever i grundskolen.

6. Nationalt Science-center ved Sorø

A.P. Møller og hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal har doneret 130 mio. kr. til et science-center ved Sorø Akademi, som skal udgøre de fysiske rammer for national talentudvikling og talentpleje ved at give mulighed for studieophold med både undervisning og samvær som mål. Tilbuddet gælder alle i uddannelsessystemet. Der blev pr. 1. august 2008 ansat en talentchef for science-centret, som forventes at indgå i det fremtidige nationale talentudviklingsarbejde med en betydelig vægt.

Formålet med donationen var at give de dygtige unge i Danmark et kvalificeret tilbud, hvor de kunne få udviklet deres talent optimalt. Undervisningsministeren bad fonden overveje et center til naturvidenskabelige talenter ved Sorø. Science-centret er nu i fuld gang med at blive opført, og det er planlagt at skulle stå færdigt til brug i 2. kv. af 2009. Læs mere: <http://www.soroe-akademi.dk/>.

Bestræbelserne understøttes yderligere af, at der netop er afsat 65 millioner til nyt Nationalt center for natur, teknik og sundhed, hvor erfaringerne fra de mange initiativer på naturfagsområdet samles, vurderes og videregives til skoler og uddannelsesinstitutioner over hele landet.

7. Talentportal

Som opfølgning på behandlingen af Det Radikale Venstres beslutningsforslag om et nationalt netværk for undervisning af talenter er der etableret en talentportal for undervisere, elever og lærere. Læs mere: www.talent.emu.dk

8. Nordisk Talentudvikling

Undervisningsministeriet afholdt med støtte fra Nordisk Ministerråd i november 2007 et nordisk talentseminar, som viste, at der er mange ildsjæle og lokale talentudviklingsprojekter i Norden, men at ingen af de øvrige nordiske lande endnu har udviklet en officiel talentudviklingspolicy. Sverige har dog for nylig udmeldt, at man vil lancere en forsøgsordning fra efteråret 2009, hvor de dygtigste elever på gymnasieniveau får mulighed for at fordybe sig i matematik, natur- og samfundsvidenskabelige fag.

Talentseminaret mandede ud i anbefalinger om fremtidigt nordisk samarbejde på talentområdet, herunder bl.a. et ønske om et tilbagevendende nordisk talentseminar med skiftende formandsland samt udarbejdelse af

katalog med best practice over nordiske talentprojekter. Seminaret gav anledning til indgåelse af samarbejdsaftaler deltagerne imellem.

9. Internationale initiativer på talentområdet

Gymnasieelever fra Danmark har gennem en årrække deltaget ved internationale olympiader i matematik og udvalgte naturvidenskabelige fag. Gennem de seneste år er fagrækken blevet udvidet, så Danmark nu hvert år deltager med "landshold" bestående af 3-5 gymnasieelever i hvert af fagene biologi, datalogi, fysik, kemi og matematik. Ved de internationale olympiader konkurreres der mod repræsentanter fra op til ca. 80 andre nationer. De danske repræsentanter udvælges efter en række indledende runder, der involverer flere tusinde gymnasieelever fordelt på en lang række af landets gymnasiale uddannelsesinstitutioner.

Danmark skal være vært for de internationale olympiader i fysik og biologi i henholdsvis 2013 og 2015. Der er for tiden planer om at udvide ovenstående fagrække med naturgeografi.

I Europa er det særligt det EU-baserede Young Scientists med nationale afdelinger i alle medlemslandene, der står i spidsen for det europæiske talentudviklingsarbejde med at identificere og pleje talenter. Young Scientists afholder nationale naturvidenskabelige konkurrencer, hvis vindere mødes til det årlige EU-mesterskab, EUCYS.

Young Scientists afdelinger i Østrig, Schweiz og Tyskland har indgået et tæt samarbejde om talentudvikling, herunder etablering af kurser og sommerskoler på højt niveau og samarbejder også med EIROForum, som er et samarbejde mellem syv europæiske, offentlige, videnskabelige forskningsorganisationer med ansvar for infrastruktur og laboratorier med hensyn til tele-teaching, dvs. undervisning via internet.

Danmark havde værtskabet for EUCYS 2008, som afholdtes i København i september. Den danske afdeling af Young Scientists hedder Unge Forskere. Læs mere www.unge-forskere.dk/2008/

Udover EUCYS domineres det internationale talentudviklingsarbejde af det amerikanske Intel ISEF og det kinesiske CASTIC.

Intel ISEF, International Science and Engineering Fair, er et amerikansk non-profit talent-netværkssystem, der har til formål at skabe en solid talentidentifikation med efterfølgende talentpleje. Her screenes elever ned til 5.-6. klasse for at finde talenter og sørge for at motivere og udvikle disse, så de kan fortsætte og styrke deres udvikling. Intel ISEFs konkurrencer betragtes som verdensmesterskabet i talentkonkurrencer, og kun de nationale talentkonkurrencevindere kan deltage.

CASTIC, Chinese Association for Science and Technology, er den største kinesiske talentidentifikationsorganisation. Kina prioriterer talentudviklingen meget højt, og der bruges mange penge på området. CASTIC-konkurrencerne har samme popularitet som bordtenniskonkurrencer, og der deltager folk fra hele verden. Kina og Danmark har et meget nært samarbejde på talentområdet, og da konkurrencerne begyndte for nogle år siden, var Danmark det første europæiske land, der deltog.

Unge danske forskere sætter Danmark på verdenskortet i de forskellige internationale konkurrencer, de deltager i, senest ved den prestigefyldte konkurrence Intel ISEF i USA blev Danmark maj 2008 bedste nation for andet år i træk med tre projekter, fire deltagere og fem hovedpræmier.

10. Fremtidige aktiviteter

Undervisningsministeriet har i flere år støttet initiativer inden for talentudvikling i uddannelsessystemet og har siden 2005 prioriteret talentudvikling som et indsatsområde. Der er gennemført en række talentprojekter, som skal evalueres med henblik på at identificere de kommende udfordringer på området og finde løsninger til den videre udvikling.

Blandt de vigtigste udfordringer, der allerede nu kan udledes af de foreløbige erfaringer med talentudviklingsarbejdet, er:

- at få forankret den indhentede viden lokalt,
- at få spredt denne viden på tværs i landet og
- at sikre en kontinuerlig talentindsats hele vejen gennem skolesystemet fra grundskole over ungdomsuddannelse til de videregående uddannelser.

Det er vigtigt, at der løbende opsamles viden, og at de uddannelsesaktører, der arbejder med talentudviklingen forankrer deres erfaringer, så flere skoler og uddannelsesinstitutioner kommer ind i arbejdet og netværkene. Selv om de fleste projekter foregår på frivillig basis uden for skoletiden og ofte med fremmede lærere, så bør de indvundne erfaringer opsamles og analyseres, så initiativerne også kan understøtte en mere differentieret undervisning i skolen.

En differentieret undervisningsindsats gælder også, når eleverne går fra et skolesystem til det næste. Det er vigtigt, at der er opmærksomhed på de grundskoleelever, der har deltaget i talentundervisning og talentcamps, når de skal videre i en ungdomsuddannelse. Det samme gælder, når eleverne i ungdomsuddannelserne fortsætter på videregående uddannelser.

I forlængelse af regeringsgrundlagets beslutning om at understøtte undervisningen af børn med særlige talenter eller forudsætninger ved allerede i læreruddannelsen at sætte fokus på denne gruppe børn, har Undervisningsministeriet taget initiativ til at ændre bekendtgørelsen om læreruddannelsen med henblik på at sikre dette.

Undervisningsministeriet vil nedsætte en arbejdsgruppe, som får til opgave at udforme anbefalinger til en samlet strategi for forankring af talentarbejdet.

Arbejdsgruppen skal evaluere erfaringerne fra de eksisterende initiativer og tage udgangspunkt i disse såvel som i regeringsgrundlagets sigte om styrkelse af talentudviklingen samt anbefalingerne i den nationale strategi for naturfagene.

Læs mere om Undervisningsministeriets indsats på talentområdet:
www.uvm.dk/talent og på www.talent.emu.dk